

Academia aeterna



EESTI MUUSIKA-  
JA TEATRIAKADEEMIA

## Kontserdisari „Meistrid laval“

Marko Martin KLAVER

Kavas

Lishti „Poeetilised ja religioossed harmooniad“

17.05.2023 – 19.00

EMTA suur saal

## **Ferenc Liszt (1811–1886)**

„Harmonies poétiques et religieuses“

(„Poeetilised ja religioossed harmooniad“, 1853)

I „Invocation“ („Invokatsioon“)

II „Ave Maria“

III „Bénédictio de Dieu dans la solitude“

(„Jumala õnnistus üksinduses“)

IV „Pensée des morts“ („Mõtted surnutest“)

V „Pater noster“

VI „Hymne de l'enfant à son réveil“ („Ärkava lapse hümn“)

VII „Funérailles, Octobre 1849“ („Matused, oktoober 1849“)

IX „Andante lagrimoso“

X „Cantique d'amour“ („Ülistuslaul armastusele“)

**Marko Martin** (klaver)

**Ferenc Liszti** kuulsus Euroopas oli tema kontsertturneede aastail enneolematu. Kuid lummaval virtuoosil oli ka teine pale, ta oli pühendunud katoliiklane kogu oma elu. 23-aastaselt komponeeris helilooja klaveripala nimega „Harmonies poétiques et religieuses“ prantsuse poeedi Alfonse de Lamartine'i samanimelise poemi järgi. Teos oli revolutsiooniliselt uudne nii tonaalsuse kui taktimõõdu kohatise puudumise poolest. Juba sel ajal oli mõttes kuue edasise pala loomine Lamartine'i poeesia põhjal ning 1847. aastal mainis Liszt kavatsust luua väga mahukas tsükkel. Sel ajal tutvus ta printsess Carolyne Sayn-Wittgensteiniga, kelle maavaldustes Ukraina aladel Woroninces valmisid visandid ning ka kolm lõpetatud teost. Nendeks on esimene versioon palast, millest hiljem saab „Invocation“, „Hymne de la Nuit“ („Öö hümn“) ja „Hymne du Matin“ („Homniku hümn“). Iga teose ees seisab tsitaat Lamartine'i samanimelisest poemist.

Temale omaselt töötas Liszt teoseid pidevalt ümber ning lõpliku versioonini jõudis tsükkel **„Poetilised ja religioossed harmooniad“** aastal 1853, mil teose avaldas trükis Leipzigi kirjastus Kistner. Eessõnas väljaandele on Lamartine'i luuleread samanimelisest kogumikust:

„On mõned kaemuslikud hinged, keda üksindus ja mõtisklus tõstavad paratamatult lõpmatute ideede poole, see tähendab religiooni poole; kõik nende mõtted muundatakse entusiasmiks ja palveks, kogu nende eksistents on vaikne hümn jumalikule ja lootusele. Nad otsivad endas ja neid ümbritsevas loomingus astmeid, millelt tõusta Jumala juurde, väljendusviise ja kujutelmi, et Teda neile ja end Temale ilmutada: lubatagu mulle midagi sarnast edasi anda! Need kurbusest murtud südamed, maailma poolt jalge alla tallatud, kes varjuvad oma mõtete maailma, hingeüksindusse, nutma, ootama või palvetama; et neid külastaks nendesarnane üksildane Muusa, leiaks vastukaja Tema harmooniates ja ütleks mõnikord Teda kuulates: Me palvetame Teie sõnadega, me nutame Teie pisaratega, me hardalt palume Teie lauludega.“

Esimese pala „**Invocation**“ („**Invokatsioon**“) pealkirja tõlgendusi on mitmeid – appihüüe, palvetamine, jumalateenistusele kutsumine.

*Tõuse üles, mu hinge hääl,  
Koidikuga, ööga!  
Hüppa üles nagu leek,  
Haju nagu heli!  
Hõlju pilvede tiival,  
Segune tuultes, tormides,  
Äikeses, lainetemühas!*

*Tõuse üles vaikuses,  
Tunnil, mil õhtu varjus  
Kiigub öölamp,  
Kui preester kustutab viiruki!  
Tõuse üles lainete serval  
Sügavas üksinduses,  
Kus Jumal ilmutab end usule!*

„**Ave Maria**“ on mugandus Liszti enda samanimelisest kooriteosest, mille ta komponeeris 1846. aastal neljale häälele ja orelile. Liszt kirjutas muusikale ladinakeelse teksti, näidates, et see on üsna sõnasõnaline transkriptsioon.

Pala „**Bénédiction de Dieu dans la solitude**“ („**Jumala õnnistus üksinduses**“) tsitaat pärineb Lamartine'i samanimelise luuletuse esimesest stroofist:

*Kust tuleb, oo mu Jumal, see rahu, mis mu üle tulvab?  
Kust tuleb see usk, mis mu südame üle külvab?  
Mulle, kes ma just praegu ebakindel, ärevil,  
Ja iga tuule poolt paisatud kahtluse lainetel,  
Otsisin headust, tõde, maiste tarkade unenägudes*

*Ja rahu tormidest kõlavais südameis?  
Vaid paar päeva on libisenud mu eest,  
Ja tundub, et sajand ja maailm on möödas,  
Ning mis on neist eraldatud tohutu kuristikuga,  
Sünnib minus uus mees ja uus algus.*

Tegemist on tsükli ulatuslikuima osaga, mida võib tinglikult omakorda veel kolmeosaliseks jagada.

**„Pensée des morts“ („Mõtted surnutest“)** on 1834. aastal loodud pala „Harmonies poétiques et religieuses“ edasiarendus ning originaalteosest pea poole pikem. Keskosas kasutab Liszt „De profundist“ (ld k „Sügavusest“), 130. psalmi teksti:

*Sügavusest hüüan Sinu poole, oo Issand;  
Issand, kuula mu häält.  
Olgu te kõrvad tähelepanelikud  
minu anuva hääle suhtes.*

**„Pater noster“** on gregooriuse laulul põhinev algselt koorile ja orelile loodud meieisapalve ladinakeelset teksti sisaldav teos.

**„Hymne de l'enfant à son réveil“ („Ärkava lapse hümn“)** on transkriptsioon Liszti enda samanimelisest teosest naiskoorile harmooniumi ja harfiga *ad lib.*, kus on kasutatud Lamartine'i luulet.

**„Funérailles, Octobre 1849“ („Matused, oktoober 1849“)** on inspireeritud 1848–49 Ungari iseseisvussõja traagilistest tagajärgedest. Austerlased hukkasid kättemaksuks ülestõusu eest Ungari esimese vastutava ministeeriumi presidendi krahv Lajos Batthyány ja kuusteist ohvitseri. Ungari juurtega Liszt oli sündmustest vapustatud, hukkunute hulgas oli ka tema sõpru. Saatuse tahtel suri samuti oktoobris 1849 Frédéric Chopin.

„**Miserere, d'après Palestrina**“ meloodia põhineb motetil, mida Liszt kuulis Sixtuse kabelis Vatikanis. Liszt on teose alguses ära toonud „Miserere“ („halasta“, „heida armu“), 51. psalmi (katoliiklikus Piiblis 50. psalmi) ladinakeelse teksti:

*Anna mulle armu, Jumal,  
oma suure halastuse kohaselt.  
Ja järgides su kaastunnet,  
pühi ära mu süü.*

„**Andante lagrimoso**“ põhineb Lamartine'i luuletuse „Pisar või lohutus“ kahel esimesel stroofil:

*Langege, vaiksed pisarad,  
Maa peale ilma kahetsuseta;  
Ei enam vagade käte vahel,  
Ega ka sõpruse rüpes!  
Langege nagu põuane vihm,  
Mis peegeldub kaljul,  
Et ükski taevakiir ei pühiks ära,  
Et ükski tuul ei kuivataks.*

„Poeetilised ja religioossed harmooniad“ algas hümnilaadses atmosfääris ning samuti nagu „Invokatsioon“, on ka tsükli viimane pala „**Cantique d'amour**“ („Ülistuslaul armastusele“) samas helistikus E-duuris samalaadse pidulikkusega. Liszti kahe aastakümne vältel kestnud otsingud lõppevad võimsa apoteosiga. Kontrastsetest paladest ulatuslik tsükkel vormub kauniks tervikuks, kus iseloomustavaks ongi Liszti enda isiksuse ja eluteega seostuvad pealkirjas olevad sõnad – poeesia, religioon, harmoonia.

*Kava koostanud Marko Martin*

Esther Honensi rahvusvahelise konkursi (2000) ja Gina Bachaueri rahvusvahelise konkursi (1998) laureaat **Marko Martin** on andnud kontserte paljudes maailmakuulsates kontserdisaalides nagu Londoni Barbican Hall ja Wigmore Hall, Hamburgi Musikhalle, Leipzigi Gewandhaus, Toronto Glenn Gould Studio jm. Martin on esinenud paljudes Euroopa riikides, Põhja-Ameerikas, Jaapanis, Hiinas ja Lõuna-Koreas. Ta on teinud koostööd orkestritega nagu Londoni The Philharmonia Orchestra, Calgary Philharmonic Orchestra, Ottawa National Arts Centre Orchestra, Bergslagens Kammarsymfoniker, Läti Riiklik Sümfooniaorkester, Liepāja Sümfooniaorkester, Midland Symphony Orchestra, ERSO, Tallinna Kammerorkester, Põhjamaade Sümfooniaorkester, Eesti Muusikaakadeemia Sümfooniaorkester, TMKK Sümfooniaorkester jt.

Marko Martini mängus on tunnustust leidnud lüürilisuse ja energiakülluse köitev harmoonia. See ilmneb eriti tema Brahmsi, Liszti ja Schuberti teoste interpretatsioonis. Samuti on ta kaasaegse muusika hinnatud interpret. Tema ansamblipartneriteks on tuntud Eesti instrumentalistid ning lauljad. Samuti on ta teinud koostööd teiste maade muusikutega, sh Irina Botškova, Arve Tellefsen, Andrei Belov, Maxim Rysanov, Dante Milozzi, Daedalus kvartett, Jacques Thibaud Trio. Marko Martin õppis Tallinna Muusikakeskkoolis Lembit Orgse juures, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias prof Peep Lassmanni klaveriklassis ning Londoni Guildhalli Muusika- ja Draamakoolis prof Joan Havilli käe all. Marko Martin on Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia õppejõud. Ta on pälvinud Helikunsti Sihtkapitali aastapremia (2000) ja Neeme Järvi nimelise noore muusiku auhinna (2005).

# OOTAME KUULAMA

P 21. 05 kell 19.00 / EMTA suur saal

## **Doktorikontsert**

Fabrizio Nastari (helilooming)

Blow Up Percussion: Aurelio Scudetti, Pietro Pompei, Luca Giacobbe,  
Alessio Cavaliere (löökpillid, Itaalia)

Gabriele Campagna (viul, Itaalia)

R 26.05 kell 18.00 / Tallinna Filharmoonia Mustpeade Maja valge saal

## **Doktorikontsert**

Peeter Margus (viul)

Klaveril Lukas Gedvilas

Kavas Eller, Tubin, Rääts, Sumera, Kerem, Pärt



**EESTI MUUSIKA-  
JA TEATRIAKADEEMIA**

**Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdi- ja etenduskeskus**

[eamt.ee](http://eamt.ee)

[emtasaalid.ee](http://emtasaalid.ee)

[facebook.com/muusikaakadeemia](https://facebook.com/muusikaakadeemia)